

Брюксел, 28.11.2018 г.
COM(2018) 769 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

за изпълнението на Решение № 1608/2003/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно статистическите данни в научно-технологичната област

1. УВОД

Официалните статистически данни за науката, технологиите и иновациите в Европейския съюз се основават на Решение № 1608/2003/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юли 2003 г. относно създаването и развитието на статистически данни на Общността в научно-технологичната област¹.

Съгласно член 5 от Решение № 1608/2003/ЕО (наричано по-нататък „решението“) се изисква Комисията да представя на Европейския парламент доклад на всеки три години, в който се оценява изпълнението на решението. Това е четвъртият доклад за изпълнението,² представен от Комисията на Европейския парламент и на Съвета съгласно член 5. В доклада се анализира прилагането на посочените в член 2 от решението самостоятелни статистически действия. Целта на тези действия е създаването на система за статистическа информация за науката, технологиите и иновациите с оглед на поддържането и мониторинга на политиките на ЕС. В доклада са отразени предимно промени, настъпили след изготвянето на предишния доклад през 2014 г.

Комисията изпълнява решението чрез регулаторни мерки и незадължително събиране на данни в държавите членки, както и чрез изготвяне на статистически данни от Евростат.

През 2012 г. Комисията прие Регламент за изпълнение (ЕС) № 995/2012³. В Регламента за изпълнение се определят правилата за прилагане на решението и се обръща по-специално внимание на статистическите данни за:

- научноизследователската и развойната дейност (НИРД);
- държавните бюджетни кредити за научноизследователска и развойна дейност (ДБКНИРД);
- иновациите;
- други свързани аспекти, а именно човешките ресурси в областта на науката и технологиите, патентите, високотехнологичните отрасли и основаните на знанието услуги.

С въвеждането на изисквания относно използваната статистическа единица и стандартите за уеднаквеното докладване Регламентът за изпълнение засилва хармонизирането на статистическите данни за НИРД и иновациите в ЕС и укрепва връзката на горепосочените статистически данни с европейската бизнес статистика. Събраните статистически данни са широко използвани във връзка с мониторинга на политиките на ЕС.

Решението и Регламентът за изпълнение подобриха статистическите данни за НИРД и иновациите, които ще бъдат много полезни при изпълнението на трите действия на ЕС, посочени по-долу.

¹ Решение № 1608/2003/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юли 2003 г. относно създаването и развитието на статистически данни на Общността в научно-технологичната област (ОВ L 230, 16.9.2003 г., стр. 1).

² Предишният доклад е COM(2007) 801, приет на 14 декември 2007 г.; COM(2011) 184, приет на 11 април 2011 г.; и COM(2014) 211, приет на 7 април 2014 г.

³ Регламент за изпълнение (ЕС) № 995/2012 на Комисията от 26 октомври 2012 г. за определяне на подробни правила за прилагането на Решение № 1608/2003/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно създаването и развитието на статистически данни на Общността в научно-технологичната област (ОВ L 299, 27.10.2012 г., стр. 18).

- През юни 2010 г. Европейският съвет прие стратегията за работни места и интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“⁴. Една от петте водещи цели на ЕС от тази стратегия е да се подобрят условията за иновации и НИРД с цел увеличаване на равнищата на комбинираните публични и частни инвестиции в НИРД до 3 % от БВП до 2020 г.
- В своето съобщение от 6 октомври 2010 г.⁵ относно водещата инициатива „Съюз за иновации“ Комисията предложи създаването на допълнителни показатели за измерване на интензивността на НИРД и иновациите и на бързоразвиващите се новаторски дружества. Предложено беше и създаването на ежегоден сравнителен доклад за европейските иновации⁶, чрез които ще се осъществява мониторинг на цялостния напредък по постиженията в областта на иновациите. През 2017 г. сравнителният доклад за европейските иновации бе подобрен с помощта на резултатите от европейското проучване на иновациите в Общността⁷ (CIS).
- В предложението на Комисията за определяне на многогодишна финансова рамка за периода 2021—2027 г., прието на 2 май 2018 г.⁸, се подчертава, че научноизследователската дейност и иновациите ще продължат да бъдат приоритет за политиката на ЕС през следващите години.

В настоящия доклад се обобщава прилагането на предвидената в решението система за статистическа информация за науката, технологиите и иновациите (НТИ). В глава 2 от доклада се разглеждат най-важните промени, свързани с изпълнението на мерките. Глава 3 е посветена на качеството на данните, а в глава 4 се обръща внимание на разходите и статистическата тежест. Глава 5 е посветена на бъдещото развитие.

2. НАЙ-ВАЖНИТЕ ПРОМЕНИ СЛЕД АПРИЛ 2014 Г.

Най-важните промени при изпълнението на мерките след април 2014 г. съгласно член 2 от решението са изброени по-долу.

- Европейските статистически данни за НИРД и ДБКНИРД са в съответствие с насоките, съдържащи се в Наръчника на Фраскати на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) — „Насоки за събиране и докладване на научни изследвания и експериментално развитие“, тъй като това позволява извършването на международно сравнение извън ЕС. През 2015 г. ОИСР публикува нова версия на Наръчника на Фраскати (FM2015). Впоследствие Евростат, в тясно сътрудничество с държавите членки, адаптира събирането на данни относно статистиката за НИРД и ДБКНИРД, за да се осигури непрекъснато съответствие с насоките от FM2015.
- След публикуването на FM2015 Евростат разработи методологически насоки за проблеми, по отношение на които в FM2015 се предоставя избор между различни варианти или се допуска тълкуване. Тези методологически насоки допълнително

⁴ Заключение на Европейския съвет от 17 юни 2010 г.

⁵ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“ — Съюз за иновации“, COM(2010) 546.

⁶ Преименуван на „сравнителен доклад за иновациите“ през 2016 г.

⁷ Проучване, изпращано на предприятията в цяла Европа на всеки две години за оценяване на иновативността им и за получаване на данни за това кои условия на бизнес средата благоприятстват иновациите.

⁸ COM(2018) 322 final/2.

ще увеличат съпоставимостта на статистическите данни за НИРД и ДБКНИРД в държавите — членки на ЕС. В методологическите насоки бяха определени десет теми:

1. сектори на НИРД;
 2. ДБКНИРД и практики за изготвяне на данни;
 3. описание и третиране на общите средства за университетите (ОСУ);
 4. изготвяне на статистически данни относно разходите за висше образование, свързани с НИРД (РВОНИРД);
 5. студенти от докторски и магистърски програми в качеството им на изследователи;
 6. разходи за „външна“ НИРД;
 7. въпроси, свързани с персонала, зает с НИРД;
 8. съгласуваност между показателите за персонала, зает с НИРД, и показателите за разходите;
 9. разпределение на източниците на средства за НИРД;
 10. области на продуктите от НИРД и NACE (сектор на търговските предприятия).
- От 2014 г. насам Евростат подобри в техническо отношение предаването на данни за НИРД и ДБКНИРД. В миналото данните се изпращаха чрез обширни таблици в Excel, а понастоящем се изпращат в съответствие с формата за обмен на статистически данни и метаданни (SDMX). Това доведе до значително подобряване на предаването на данни, което ще съкрати времето, необходимо на Евростат за валидиране на данните. По този начин е възможно да се подобри своевременността на публикуването на данни в бъдеще.
 - Европейските статистически данни относно иновациите са в съответствие с Наръчника от Осло — „Насоки за събиране и тълкуване на данни за иновации“. Наръчникът от Осло представлява съвместна публикация на ОИСР и Евростат. От 2015 г. насам ОИСР, членуващите в нея държави и Европейската комисия работят заедно за актуализирането на този наръчник. В четвъртото издание на Наръчника от Осло (OM4) ще бъдат пояснени допълнително понятията, използвани при статистиката за иновациите, и ще бъдат обхванати нови теми, свързани с бизнес иновациите.
 - За да извлече максимална полза от новото четвърто издание на Наръчника от Осло, Евростат, в тясно сътрудничество с държавите — членки на ЕС, въведе съществени промени в CIS през периода 2016—2018 г. Понастоящем е подобро докладването от CIS относно иновационните дейности и способности, потоците от знания, външните движещи сили и фактори, както и резултатите от иновациите. Тези промени ще повишат качеството и значимостта на резултатите от гледна точка на политиката. Освен това Евростат преработи CIS, за да се осигури повече информация относно всички предприятия, т.е. както относно новаторските предприятия, така и относно предприятията, които не са активни в сферата на иновациите. Това ще помогне на лицата, разработващи политики, да разберат по-добре какво отличава силните от слабите новатори или от предприятията, които не са ангажирани с иновации, и да разработят подходящи политики.

- По-добрата интеграция в различните системи за изготвяне на статистически данни ще подобри качеството на данните и ефективността на изготвянето им. CIS бе преразгледано, така че съдържащите се в него определения да бъдат изцяло съгласувани с общите определения, използвани в бизнес статистиката (например в статистическия бизнес регистър и структурното бизнес проучване). Това увеличава съгласуваността на резултатите и намалява тежестта върху респондентите чрез повторно използване на вече наличната информация от други източници.
- Достъп до данните от CIS на равнище отделно предприятие (микроданни) вече може да бъде получен по-бързо чрез центъра SAFE на Евростат и чрез частично анонимизирани файлове за външни изследователи.
- По отношение на европейските статистически данни за човешките ресурси, заети в областта на науката и технологиите, и статистическите данни за науката и технологиите, представени по пол, Евростат преразглежда процеса на изготвяне на статистически данни, за да осигури пълно съответствие с данните от проучването на работната сила в ЕС.
- В допълнение към изискванията за горепосочените области в решението се изисква разработване на нови статистически променливи при статистическите данни за патентите и статистическите данни за високите технологии. Продължава разработването на методологии и изготвянето на статистически данни за високите технологии. Що се отнася до патентите и правата на интелектуалната собственост (ПИС), през последните години Евростат консолидира дейността си по разработване и понастоящем се стреми да гарантира, че концепциите могат да се използват последователно в статистическите доклади на ЕС.

3. КАЧЕСТВО НА ДАННИТЕ

Статистическите данни трябва да са надеждни и подходящи за целта. Събирането на данни относно НИРД и иновациите се подлага на систематичен преглед по отношение на качеството, който включва събиране на доклади за качеството и редовно наблюдаване на съответствието.

В Кодекса на европейската статистическа практика⁹ се определя стандартът за разработване, изготвяне и разпространяване на европейски статистически данни. Този документ съдържа 16 основни принципа, някои от които се отнасят до общите институционални условия (професионална независимост или адекватност на ресурсите), изисквани от органите и организациите на държавите членки, работещи със статистически данни. Тези принципи укрепват цялостното качество на европейските статистически данни. В Кодекса на практиката са обхванати няколко от принципите за качество, пряко свързани с проучванията на НТИ (например точност, съгласуваност и съпоставимост), като те се наблюдават посредством редовното докладване за качеството.

Изпълнението от страна на държавите членки на изискванията за задължително предоставяне на данни е много удовлетворително като цяло. Въпреки това в изолирани случаи продължават да съществуват някои проблеми във връзка със съответствието, свързани главно с късното предоставяне на данни. От 2007 г. насам Евростат събира национални доклади за качеството на статистическите данни за НИРД и ДБКНИРД. Освен това Евростат събира национални доклади за качеството за всеки кръг на CIS от 2004 г. насам (CIS се провежда на всеки две години). Евростат публикува онлайн обобщение на докладите за качеството от CIS заедно с данните от докладите. Съгласно Регламент (ЕС) № 995/2012 докладването за качеството беше включено като елемент от задължителното предоставяне на данни, считано от 2013 г. Проведената през 2017 г. консултация между изготвящите данни субекти и потребителите на данни потвърди, че данните, които са от най-голямо значение за изготвянето на политики на национално равнище и на равнище ЕС, са обхванати от посочения регламент.

Невинаги се осигурява пълнота на данните за незадължителни променливи или категории¹⁰. Държавите членки посочват разходите и характеристиките на националните си системи за изготвяне на данни като причини за непредоставянето на данни за незадължителни променливи или категории. Евростат продължава да насърчава държавите членки да предоставят данни за незадължителни променливи и категории. От 2014 г. насам в някои области пълнотата на данните се е увеличила. Тъй като стремежът да се подобри пълнотата на данните за незадължителните променливи и категории е дългосрочен процес, Комисията ще продължи своята политика на предоставяне на насоки и подкрепа в тази насока.

По отношение на статистическите данни за НИРД Евростат и държавите членки продължават да работят, за да се осигури събиране на данни за всички организации, ангажирани с НИРД, независимо от техния размер или от икономическия сектор, към

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8971242/KS-02-18-142-EN-N.pdf>. Кодексът на европейската статистическа практика беше одобрен от Статистическия програмен комитет на 24 февруари 2005 г. Той беше преразгледан от Комитета на Европейската статистическа система (Комитета на ЕСС) на 28 септември 2011 г. и отново на 16 ноември 2017 г.

¹⁰ Променливи или определени категории в рамките на променливите, които са част от събираните европейски данни за НИРД и в рамките на CIS, но не са обхванати от Регламент за изпълнение (ЕС) № 995/2012.

който принадлежат. Освен това, когато държавите членки предоставят прогнози, Евростат редовно оценява качеството им.

4. РАЗХОДИ И ТЕЖЕСТ

Евростат предприе няколко опита в миналото за събиране на данни за разходите и тежестта на дейностите по събиране на данни за НТИ. Евростат поиска включване на точни данни в докладите за качеството, но се оказа трудно да се получат съпоставими данни, позволяващи сравнение или оценка на цялостните разходи. Редица държави членки посочиха, че няма да е възможно да бъдат разграничени разходите за съставяне на европейските статистически данни за НИРД и иновации от разходите за други данни за европейската бизнес статистика или от разходите за сходни дейности, извършвани основно за националните нужди от информация. В случаите, когато са налични данни, методологиите за докладване варират между отделните държави членки и отделните институции в рамките на държавите членки. Тези различия не позволяват реално сравнение или публикуване на разчетите по отделните разходни пера.

През последните години обаче по различни поводи националните статистически органи съобщиха за липсата на ресурси, което поражда сериозна загриженост за възможността им да изпълняват съществуващите или новите европейски изисквания по отношение на данните. При тези обстоятелства определянето на приоритети има по-важно значение от всякога както за изпълняваните понастоящем, така и за планираните статистически дейности.

Въпреки липсата на практическа информация от държавите членки относно разходите за изготвяне на статистически данни общите изисквания в бъдещия нов рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (РРИБС)¹¹ се запазват на сегашното равнище. Евростат предприе също така действия за повишаване на ефективността на разходите и на целесъобразността. Примерен подбор на тези действия е включен по-долу.

- През 2017 г. Евростат проведе обширни консултации с изготвящите данни субекти в държавите членки, главно с националните статистически служби, преди да предложи преразглеждане на каталога на незадължителните променливи за статистическите данни за НИРД и ДБКНИРД като част от прилагането на преразгледания FM2015 (вж. глава 5 „Бъдещо развитие“).
- През периода 2016—2018 г. Евростат интегрира по-добре събирането на данни от CIS в бизнес статистиката и по този начин направи възможно повторното използване на вече наличната информация от други статистически данни.
- Евростат преразглежда концепциите, използвани в бизнес проучването за НИРД и по-специално в CIS, за да съответстват на счетоводните правила и обичайните практики в бизнеса. Това улеснява докладването от страна на предприятията и повишава качеството на данните.
- Евростат насърчава повишаването на ефективността по различни начини. Например той определи технически стандарти за предаването на данни, а също и общи правила и общи процедури за валидиране на данните. Това направи

¹¹

COM(2017) 114.

изготвянето на статистически данни по-ефективно както в държавите членки, така и в Евростат.

5. БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ

Основната цел по отношение на бъдещото развитие на статистическите данни на ЕС в научно-технологичната област ще бъде по-нататъшното укрепване на връзката между тези статистически данни и другите данни от бизнес статистиката. За да се постигне това, статистическите данни за НИРД, ДБКНИРД и иновациите ще бъдат включени в бъдещата рамка на РРИБС. Това ще увеличи съгласуваността и съпоставимостта на данните и същевременно ще спомогне за намаляване на разходите и тежестта. Първоначалните стъпки за започване на този процес вече са предприети (вж. по-горе) и ще продължат и в бъдеще.

Статистиката трябва да бъде в крак с промените в средата и изискванията. Някои от тези изисквания трябва да бъдат балансирани едно спрямо друго. Например общността на потребителите често иска нови висококачествени показатели, а изготвящите данни субекти предлагат използването на нови по-евтини източници на данни. Това изисква непрекъснати действия за разработване, скрининг и анализ на разходите и ползите (когато е възможно). През периода 2016—2017 г. Комисията проведе широки консултации с изготвящите данни субекти и потребителите на данни относно нови (незадължителни) променливи за статистическите данни за НИРД и ДБКНИРД. След тези консултации работната група за НТИ се съгласи да стартира пилотни проучвания относно статистически данни за:

- разбивката на броя на вътрешния и външния персонал, зает с НИРД;
- количественото определяне на разходите за труд на вътрешния персонал, зает с НИРД;
- количественото определяне на „вътрешните“ разходи за НИРД, предназначени за възнаграждения за външния персонал, зает с НИРД, който допринася за вътрешните НИРД;
- капиталовите разходи за НИРД (земя и сгради, машини и оборудване, капитализиран компютърен софтуер, други продукти на интелектуална собственост);
- разбивката на средствата, получени чрез прехвърляне или обмен от всяка единица, участваща в НИРД.

Работната група за НТИ също така се съгласи да започне проучвания за осъществимост на събирането на статистически данни за:

- броя на институционалните единици, участващи в НИРД;
- концентрацията на разходите и персонала, зает с НИРД;
- брутни вътрешни разходи за НИРД (БВР за НИРД) по вид и източник на средства (по сектор на осъществяване);
- БВР за НИРД по основна дейност на субектите, осъществяващи НИРД (по сектор на осъществяване);
- БВР за НИРД по вид на институцията (по сектор на осъществяване).

Комисията се стреми да измерва по по-добрия начин въздействието на политиките на ЕС, по-специално въздействието на бъдещата рамкова програма за научни изследвания и иновации, както и да може в идеалния случай да сравнява изпълнението на проектите, които получават финансиране от ЕС, с онези, които не получават такова финансиране. За постигането на такива по-добри измервания ще е необходимо допълнително изясняване на правните аспекти (по-специално поверителността на статистическите данни), техническите аспекти, разходите и административната тежест.

Допълнителното интернационализиране на НИРД, иновациите и другите дейности на предприятията поставя и ще продължи да поставя предизвикателства пред съставянето на статистически данни за НТИ в бъдеще. Тези предизвикателства включват както получаването на нови статистически данни за интернационализирането, така и управлението на бизнес проучванията в един по-глобализиран (и следователно по-сложен) свят.

Евростат и държавите членки ще работят заедно в тясно сътрудничество, за да използват по-добре данните от CIS в бъдеще. Тази работа няма да увеличи тежестта върху респондентите в проучванията. Евростат и държавите членки работят по проекти, които имат за цел:

- да се докладва за различните иновационни профили на предприятията (например „стратегически новатор“, „предприятие, което адаптира иновациите“, „слаб новатор или предприятие, което не е ангажирано с иновации“). По този начин би могло да се установи кои от тези иновационни профили се срещат по-често във всяка държава. Например би било възможно да се посочи какъв процент от предприятията в дадена държава са „стратегически новатори“ и какъв процент са „предприятия, които адаптират иновациите“. Освен това трябва да е възможно да се идентифицират характеристиките на различните профили. Целта е лицата, разработващи политики, да получат по-диференцирано разбиране за факторите, които стимулират или затрудняват иновациите;
- по-добре да се измерват резултатите от иновациите чрез свързване на данните от CIS с данните от статистическия бизнес регистър и структурното бизнес проучване. Тази дейност може да подобри статистическата информация относно стартиращите и разрастващите се предприятия¹².

Двата проекта следва да се обединят, за да се използват в максимална степен полезните взаимодействия.

Както в случая с данните за НИРД и ДБКНИРД, в бъдеще държавите — членки на ЕС, ще предават данните от CIS чрез SDMX. Това ще повиши ефективността, гъвкавостта и своевременността на предаването на данни.

Евростат и държавите — членки на ЕС, ще подобрят предоставянето на метаданни и доклади за качеството на статистическите данни за НИРД и ДБКНИРД.

Евростат и държавите — членки на ЕС, ще проучат допълнителни мерки за подобряване на своевременността на оценките за ключовите показатели от CIS.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

¹² Предприятия, които са от твърде дълго време на пазара, за да бъдат класифицирани като стартиращи, но отбелязват силен растеж.

В настоящия доклад се анализира изпълнението на действията, изброени в член 2 от Решение № 1608/2003/ЕО, чиято цел е създаването на система за статистическа информация за науката, технологиите и иновациите. Двете най-важни промени от 2014 г. насам са: i) адаптирането на събирането на данни за НИРД към изданието на Наръчника на Фраскати от 2015 г. и ii) прегледът на CIS с цел повишаване на качеството и значимостта от гледна точка политиката на резултатите от проучването, както и адаптирането на CIS, за да бъде приведено в съответствие с преразгледания Наръчник от Осло. Непрекъснатото наблюдение на съответствието и качеството на статистическите данни за НИРД и от CIS, изисквани от законодателството на ЕС, показва, че качеството на изготвяните данни е добро. Въпреки това данните, които държавите членки изпращат на доброволна основа на Евростат, невинаги са пълни. Това се дължи основно на ограничените ресурси в държавите членки. От държавите членки е трудно да бъдат получени прецизни оценки на разходите и тежестта, свързани с изготвянето на тези статистически данни. В сътрудничество с държавите членки обаче Евростат предприема редица мерки за увеличаване на ефективността на разходите и намаляване на административната тежест при изготвянето на тези статистически данни, както и за увеличаване на тяхната пълнота.